

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ*

*Nuclear Dimension of India-Pakistan Competition and the Balance of
Terror*

Şeyma KIZILAY*

Öz

Terör örgütlerinin kritik silahlara ulaşma ihtimali günümüzde daha olası hale gelmiştir. Bu bakımdan nükleer nitelikli araçların kullanımı ve korunması da daha kritik seviyeye ulaşmıştır. Nükleer gücün ve terör faaliyetlerinin bir arada bulunduğu bir alan olarak Güneydoğu Asya bölgesi önem taşımaktadır. Yıllardır rekabet halinde olan iki komşu ülke ve nükleer güç sahibi olarak Hindistan ile Pakistan'ın nükleer faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Bu noktada iki mühim aktörün rekabetinde nükleer gücün rolü de önemlidir. Bu çalışmada da iki rakip ülkenin nükleer kapasite geliştirme faaliyetleri ile aralarındaki rekabet ilişkisi incelenmiş ve terör örgütlerinin nükleer silahlara erişim olasılığı ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hindistan, Pakistan, Nükleer Silahlar, Nükleer Doktrin, Terör.

Abstract

The possibility of terrorist organizations reaching critical weapons has become more possible today. In this respect, the use and protection of nuclear vehicles has reached a more critical level. As an area where nuclear power and terrorist activities coexist, the Southeast Asian region is important. The nuclear activities of India and Pakistan, as two neighboring countries and nuclear powers that have been competing for years, are crucial. In this study, the nuclear capacity development activities of the two rival countries and the competitive relationship between them were examined and the possibility of terrorist organizations' access to nuclear weapons was discussed.

Key Words: India, Pakistan, Nuclear Weapons, Nuclear Doctrine, Terror.

* **Makale Geliş Tarihi:** 11.04.2023

Makale Kabul Tarihi: 25.09.2023

* Doktora Adayı, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, e-posta: kizilay.eylul@gmail.com, ORCID:0000-0001-8424-8633.

GİRİŞ

Nükleer güç, günümüzde büyük savaşların önündeki en büyük engel ve bir caydırıcılık unsuru olarak önemli bir özelliğe sahiptir. Nükleer kapasitelerin gereğinden fazla artmaması için önlemler alınmaya çalışılmaktadır. Bunun yanı sıra ülkeler nükleer faaliyetlerini geliştirmekten de geri durmamaktadır.

Bu anlamda bir güvenlik ikileminin var olduğundan söz edilebilir. Yıllardır Keşmir problemi nedeniyle karşı karşıya gelen Hindistan ve Pakistan da nükleer güce sahip ülkeler arasında yer almaktadır. İki ülke arasında ciddi anlamda bir savaşın çıkmamasında ve tarafların çatışmalara rağmen geri durmalarında, sahip oldukları nükleer caydırıcılığın büyük etkisi olduğu söylenebilir.

Son zamanlarda özellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından Pakistan'ın nükleer silahlara sahip olmasının bölgedeki terörizm potansiyeli bakımından endişeye yol açtığı dile getirilmektedir. Silahların terör örgütleri tarafından ele geçirilmesi tehlikesine dikkat çekilerek Pakistan, "dünyanın en tehlikeli ülkesi" olarak nitelendirilmiştir. Diğer yandan Hindistan ise Agni V füze denemelerinde olduğu gibi nükleer kapasitesini arttırma yolunda faaliyetler içerisindedir.

1. DÜNYADA NÜKLEER KAPASİTE VE GÜNCEL GELİŞMELER

Ülkeler arasında meydana gelen savaşların niteliği, kapasitesi ve araçları yıllar içinde değişmiş olsa da halen çatışmalar meydana gelebilmektedir. Konvansiyonel savaş taktiklerinde farklılıklar görülmekle birlikte savaş ya da çatışma süreçleri çeşitli araçlar üzerinden sürdürülmektedir. Nükleer faaliyetlerin arttığı ve silahların söz konusu olduğu bir süreçte, konvansiyonel nitelikli fakat daha gelişmiş çatışma süreçlerinin yaşanmasında nükleer caydırıcılığın büyük bir payı olduğu söylenebilir.

Dünyada nükleer silaha sahip dokuz ülke bulunduğu inanılmaktadır. "Nükleer silah devletleri" olarak da nitelendirilen bu ülkeler; Rusya, ABD, Çin, Fransa, Birleşik Krallık, İsrail, Kuzey Kore, Hindistan ve Pakistan'dır.

Özellikle Soğuk Savaş döneminde nükleer silahların caydırıcılığı önemli ölçüde hissedilmiştir. Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme

Anlaşması (NPT) gibi uluslararası girişimlerle de nükleer kapasitenin arttırılmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır. 1692 yılında ABD ve Sovyetler Birliği arasında yaşanan Küba Füze Krizi dünyayı nükleer bir savaşın eşiğine getirmiş ve ilerleyen yıllardaki çeşitli nükleer anlaşmaların önünü açmıştır. NPT, 1968 yılında imzaya açılırken, 1987 senesinde de ABD ve Sovyetler Birliği arasında, Orta Menzilli Nükleer Kuvvetler Anlaşması (INF) imzalanmıştır (Oğuz ve Erol, 2021:3).

Soğuk Savaş döneminden günümüze kadar olan süreçte, dünyadaki nükleer silah sayısının önemli ölçüde azaldığı görülmektedir. 1986 yılında 70.300'lük bir zirveden 2022 yılı başlarında tahmini 12.700'e düştüğü düşünülmektedir. Söz konusu azalmada silah kontrol anlaşmalarının etkili olduğuna inanılmaktadır. Bununla birlikte asıl azalmanın 1990'lı yıllarda meydana geldiği bilinmektedir (Kristensen, Korda vd. 2023).

Tüm nükleer savaş başlıklarının yaklaşık %90'ı, her birinin askeri stoklarında yaklaşık 4.000 savaş başlığı bulunan Rusya ve ABD'ye aittir; başka hiçbir nükleer silahlı devlet, ulusal güvenlik için birkaç yüz nükleer silahtan fazlasına ihtiyaç duymamaktadır (Kristensen, Korda vd. 2023).

Küresel olarak, nükleer silahların genel envanteri düşmektedir; ancak son 30 yıla kıyasla silah azaltımlarının hızında bir yavaşlama olduğu gözlenmektedir. Üstelik bu azalmalar, yalnızca ABD ve Rusya'nın daha önce kullanımına son verilmiş olan savaş başlıklarını söktüğü için yaşanmaktadır. Genel nükleer silah envanterinin aksine, küresel askeri stoklardaki, yani operasyonel güçlere tahsis edilen savaş başlıklarını içeren, savaş başlığı sayısı artmaktadır.

ABD halen nükleer stokunu yavaş yavaş azaltmaktadır. Fransa ve İsrail'in nispeten istikrarlı stokları vardır. Ancak Çin, Hindistan, Kuzey Kore, Pakistan ve Birleşik Krallık'ın yanı sıra muhtemelen Rusya'nın da stoklarını arttırdığı düşünülmektedir.

Özellikle son zamanlarda Kuzey Kore'nin art arda gerçekleştirdiği testler ve denemeler, Pyongyang'dan hissedilen tehdidi arttırmaktadır. 2003 yılında NPT'den çekilen Kuzey Kore, 2006 yılında ilk nükleer testini gerçekleştirmiştir. Günümüzde de testlerine devam etmektedir. Bu kapsamda ABD, Güney Kore ve Japonya açısından tehdit oluşturmaktadır.

Bu durum, ABD'nin de müttefiklerini korumak için harekete geçeceğini belirten bir açıklamada bulunmasına yol açmış; nükleer,

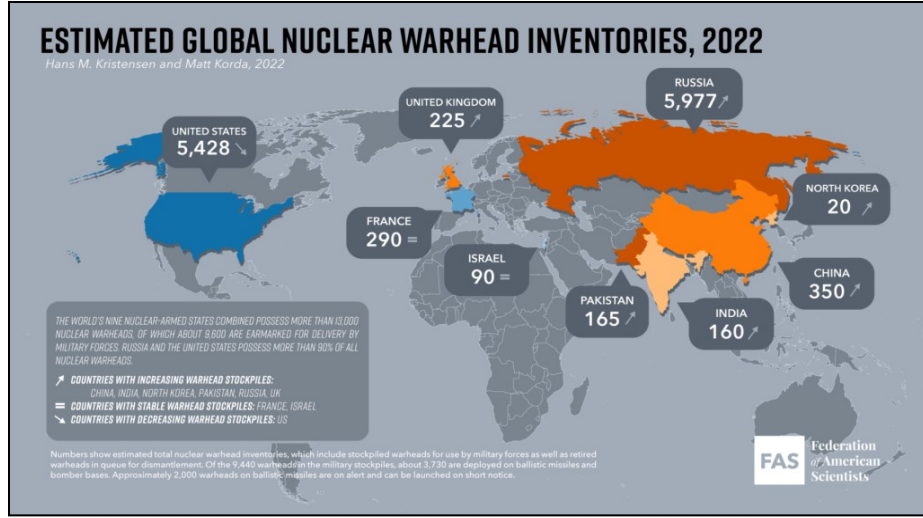
HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

konvansiyonel ve füze savunması dahil tüm yeteneklerin tam anlamıyla kullanılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla nükleer tehlikenin ve yarattığı güvenlik ikilemi ile tırmanmanın devam ettiği görülmektedir.

Bununla birlikte Rusya'nın, Ukrayna Savaşı kapsamında nükleer tehditlerde bulunması da savaşın seyrinin değişme ihtimalini gündeme getirerek küresel düzeyde endişelere yol açmıştır. Ancak bunun bir caydırıcılık aracı olduğu ve Moskova'nın caydırıcı bir etki oluşturmaya çalıştığı da düşünülmektedir. Zira nükleer bir savaşa yönelmesi evrensel düzeyde güçlü ve yıkıcı sonuçlara yol açacaktır.

Nükleer silahların tam sayısı, stoklar ve boyutları konusunda ulusal güvenlik gereği hiçbir ülke net bir açıklama yapmamaktadır. Bununla birlikte dünyanın 12.700 nükleer savaş başlığının 9.400'ünden fazlasının füzeler, uçaklar, gemiler ve denizaltılar tarafından kullanılmak üzere askeri stoklarda bulunduğu bilinmektedir ((Kristensen, Korda vd. 2023).

Görsel 1. Tahmini Küresel Nükleer Savaş Başlığı Stokları, 2022,

Kaynak: Kristensen, Korda vd. 2023

Nükleer silahların azaltılmasının yanı sıra bir başka girişim de bazı "nükleer silahlardan arınmış bölgeler" oluşturulmasıdır. Ülkeler, bu alanlarda nükleer silah inşa etmemek, test etmemek ya da depolamamak konusunda taahhütte bulunmak için bir araya gelmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren sürdürülen bu çalışma, nükleer faaliyetlerin barışçıl amaçlarla kullanımını engellemekle birlikte bazı bölgelerin korunması anlamına gelmektedir. Afrika, Orta Asya, Latin Amerika, Güneydoğu Asya ve Güney Pasifik'te nükleer silahlardan arındırılmış bölge oluşturulması için

imzalanmış olan 5 anlaşma bulunmaktadır (World 101, 2023).

Günümüz gelişmeleri, nükleer silaha sahip ülkelerin ilerleyen yıllarda daha fazla araya girmesine neden olabileceğini göstermektedir. Son 50 yılda küresel çapta nükleer savaş başlıklarının sayısında düşüş gözlenmiştir. Ancak önümüzdeki 10 yılda ülkelerin daha fazla silaha arayışında olacakları tahmin edilmektedir (Kabakçı, 2022).

Nükleer gelişim konusunda ülkelerin çalışmalarını gizlilikle yürütmesi, gelecek dönemler için tahminde bulunulmasını zorlaştırmaktadır. Ancak nükleer silaha sahip dokuz ülkenin de mevcut kapasitesini artırma hedefiyle hareket ettiğini söylemek mümkündür. Örneğin 2021 yılında, Çin'den alınan uydu görüntülerinde, 300 yeni füze silosunun yapımının devam ettiği tespit edilmiştir. Yeni siloların Çin'in nükleer cephaneliğinin Rusya ve ABD'ninkinden daha büyük hale gelebileceğine dair yorumlar ortaya çıkmıştır (Loh, 2021).

Bunun yanı sıra Birleşik Krallık da 16 Mart 2021 tarihinde yaptığı bir açıklamada nükleer savaş başlığı kapasitesini %40'lık bir artışla 260'a çıkaracağını duyurmuştur (Reif ve Bugos, 2021). Hindistan ile Pakistan'ın da nükleer savaş başlığı taşıma kapasitesine sahip füzeler geliştirme yolunda oldukları bilinmektedir. Nitekim Hindistan füze denemelerinde de bulunmakta ve kapasitesini arttırmaya yönelik adımlar da atmaktadır.

2. PAKİSTAN'IN NÜKLEER GÜCÜ

Pakistan, sivil nükleer santraller inşa eden ve işleten ilk Müslüman çoğunluklu ülke olma özelliğine sahiptir. Santrallerin işletim sorumluluğu bilimsel ve nükleer devlet kurumu olan Pakistan Atom Enerjisi Komisyonu'na (PAEC) aittir. 1960'lı yıllarda nükleer faaliyetlere ilgi duymaya başlayan Pakistan, 1963 yılında ülke içinde nükleer enerjinin gelişimini yönetmek için hem PAEC'i hem de bir nükleer araştırma merkezi olan Pakistan Enstitüsü'nü kurmuştur.

Pakistan'ın 165 savaş başlığından oluşan bir nükleer silah stoğu olduğu tahmin edilmektedir. Geliştirilmekte olan yeni dağıtım sistemleri, dört plütonyum üretim reaktörü ve genişleyen bir uranyum zenginleştirme altyapısıyla Pakistan'ın stokunun önümüzdeki 10 yıl içinde daha da artma potansiyeline sahip olduğu değerlendirilmektedir. Bu öngörülen artışın boyutunun ise Pakistan'ın kaç nükleer kapasiteli fırlatıcı kullanmayı planladığı, nükleer stratejisinin nasıl geliştiği ve Hindistan

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

nükleer cephaneliğinin ne kadar büyüdüğü gibi çeşitli faktörlere bağlı olacağı hesaba katılmalıdır.

Nükleer silah programı, dönemin Pakistan Başbakanı Zülfikar Ali Butto tarafından Pakistan'ı dış tehditlere karşı bağımsızlık kazandırmak için başlatılmış ve aynı zamanda sivillerin ordu üzerindeki üstünlüğünü korumanın bir aracı olarak tasarlanmıştır (Tellis, 2022).

Nükleer doktrininde Pakistan'ın 3 temel üzerinde hareket ettiği görülmektedir. Bu faktörleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Tellis, 2022):

- İlk adım olarak kısıtlama taahhüdüyle hareket etmiştir. 1999 yılında, dönemin Başbakanı Navaz Şerif'in sözleriyle, yalnızca "asgari inandırıcı caydırıcılık" arayışında, yani "nükleer kısıtlama" ile nitelenecek bir kuvvet yapısı yerleştirme eğiliminde olmuştur. Coğrafi dezavantajlar, konvansiyonel kuvvet asimetrisi gibi etkenler sebebiyle, nükleer bir gücün konuşlandırılmasının Pakistan'a yük olacağını ve potansiyel olarak kalkınma hedeflerini baltalayacağı öne sürülmüştür. Bu kapsamda sınırlı bir caydırıcılık hedefinin bulunduğu üzerinde durulmuştur.
- Mütevazı bir nükleer kuvvet konuşlandırmanın ilan edilen bir hedefi de "Güney Asya bölgesinde stratejik caydırıcılığın istikrara kavuşturulması" olmuştur.
- Üçüncü olarak, Pakistan'ın 1998 yılındaki bildirim doktrininde, sürekli olarak, gelişmekte olan nükleer yeteneklerinin yalnızca Hindistan'ı caydırmayı amaçladığını vurgulanmıştır.

Pakistan'ın on yıl sonra 350 savaş başlığı stoğuyla dünyanın üçüncü en büyük nükleer silaha sahip bir devlet olacağına dair tahminler/iddialar da söz konusudur. Ancak bunun ne kadar tutarlı bir düşünce olduğu tartışmaya açıktır. Daha gerçekçi bir tahmin ise 2025 yılına kadar 200 savaş başlığı şeklindedir. Diğer yandan Pakistan'ın kapasite arttırımı konusunda Hindistan'daki gelişmeleri takip eden bir çizgide ilerlediği de söylenebilir. Bu minvalde Hindistan cephaneliğini önemli ölçüde genişletmedikçe ya da konvansiyonel kuvvetlerini geliştirmedikçe süreçte Pakistan'ın da nükleer cephaneliğini büyütme konusunda hevesli olmayacağını ifade etmek mümkündür (Kristensen ve Korda, 2021).

Pakistan'ın sahip olduğu 165 savaş başlığından oluşan nükleer silah

stoğunun özelliklerine bakıldığında Kuzey Kore, Hindistan ve İsrail gibi ülkelerle benzer niteliklere sahip olduğu söylenebilir. Bu ülkelere kısmen Birleşik Krallık da eklenebilir.

Pakistan; kıtalararası füzelere ve ağır bombardıman üslerine “konuşlandırılan stratejik savaş başlıkları”na sahip değildir. Operasyonel kısa menzilli dağıtım sistemlerine sahip üslerde konuşlandırılan “stratejik olmayan savaş başlıkları” da bulunmamaktadır. Savaş başlıkları, fırlatıcılara değil, depoya yerleştirilmiş olan yedek/dağıtılmamış silahlara sahip olmakla birlikte bu sayının 165 olduğu bilinmektedir. Hindistan’da ise 160’tır. Bu sayı aynı zamanda ordunun gözetiminde olan ve görevlendirilen teslimat araçları tarafından kullanılmak üzere ayrılmış, aktif ve aktif olmayan savaş başlıklarını içeren askeri stok sayısıdır (Tellis, 2021).

Hindistan’la bir karşılaştırma yapıldığında; her iki ülke de nükleer silahlara sahip olmalarının yanı sıra NPT’ye katılmamışlardır. Aynı zamanda her ikisi de modernleşmektedir ve stoklarını arttırıyor gibi görünmektedir. Pek çok politikacı ve uzman, iki ülke arasında nükleer bir savaşın patlak verebileceğinden endişe etmektedir. Ancak günümüzde bu endişe daha çok Rusya-Ukrayna Savaşı kapsamında hissedilmektedir. Pakistan kanadında korku oluşturan unsur ise Pakistan’ın nükleer bir silahın kontrolünü teröristlere kaptırmasıdır.

Hindistan’a karşı bir güç oluşturmak açısından Pakistan, stratejik görevler için uzun menzilli füzeler ve uçakların yanı sıra birkaç kısa menzilli, düşük verimli nükleer yetenekli silah sistemlerini içeren “tam spektrumlu bir caydırıcı duruş” olarak adlandırdığı stratejik seviyeyi takip etmektedir. Bu duruşun, Hindistan’ın algılanan “Soğuk Başlangıç (Cold Start)” doktrinine bir tepki olarak tasarlandığı düşünülmektedir (The Economist, 2017).

Soğuk Başlangıç, teorik olarak nükleer bir çatışma riski olmadan Pakistan topraklarını hızla ele geçirmek için tasarlanmış sınırlı bir savaş stratejisine verilen isimdir. Kökleri, Pakistan’ın güçlü istihbarat servisleri (ISI) tarafından vekil olarak kullanıldığı iddia edilen terörist gruplar tarafından 2001 yılında Hindistan parlamentosuna düzenlenen saldırıya dayanmaktadır. Burada etkin bir yanıt verilememesi üzerine geliştirilen doktrin; daha çevik, sınıra daha yakın konuşlanmış entegre birimlere sahip olmak, uluslararası güçler ateşkes talep etmeden önce Hindistan’ın önemli zararlar verebilmesi üzerine kurulmuştur (The Economist, 2017).

3. TERÖR-NÜKLEER DENGESİ

Pakistan radikal grupların faaliyet gösterdiği ülkeler arasında yer almakta ve güvenlik sorunları yaşamaktadır. Yerel grupların faaliyetlerinin yanı sıra Devlet'ül Irak ve'ş Şam (DEAŞ) gibi küresel nitelikli terör örgütlerinin farklı hiziplerinin (sözde Horasan Emirliği-ISKP ve sözde Keşmir Emirliği-ISJK) de faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Bu kapsamda dünyadaki 9 nükleer silaha sahip ülkeden biri olan Pakistan'da, bu silahların, terör gruplarının ya da radikal oluşumların eline geçme ihtimali bir endişe unsurudur.

Özellikle son zamanlarda başta ABD olmak üzere söz konusu bu ihtimal dile getirilmektedir. Hatta bu kapsamda ABD Başkanı Joe Biden'ın 15 Ekim 2022 tarihindeki bir açıklamasında, Pakistan'ı "dünyanın en tehlikeli ülkesi" olarak vurgulaması örnek gösterilebilir (The Dawn, 2022). Pakistan'ın terör sorunu yeni bir durum değildir, geçmişte de bulunmaktaydı, halen de devam etmektedir. Ancak Pakistan'ın nükleer gücünün endişe unsuru olarak zikredilmesinin son dönemlerde sıklaşması ilginçtir.

1990'lı yılların sonlarında dönemin ABD Başkanı Bill Clinton da Güney Asya'yı "dünyanın en tehlikeli bölgesi" olarak nitelendirmiştir. Hindistan-Pakistan mücadelesi ve her iki ülkenin de nükleer güç olması bu yorumların sebebinin oluşturmuştur. Diğer yandan Barack Obama da başkanlığı döneminde nükleer silahlar ve terörizm konusunda şu ifadeleri kullanmıştır (Kalb, 2021):

"Hem kısa vadede hem uzun vadede ABD güvenliğine yönelik en büyük tehdit, bir terör örgütünün nükleer silah elde etme olasılığı olacaktır."

Nükleer silah ve terör faktörlerinden her ikisine de sahip olan bir ülke olarak Pakistan öne çıkmaktadır. Joe Biden da bu minvalde bir düşünceye sahiptir. Biden yönetimi açısından Pakistan ve terör konusunda farklı bir bakış açısının var olduğu da düşünülmektedir. Biden yönetimi için sorunun odaklandığı temel şu şekilde açıklanabilir: Başkan, Pakistan'ın, yerel ve bölgesel terörizmle tehlikeli flörtüne meydan okumaya karar verse bile, Amerika'nın Afgan benzeri iç savaşlardan ayrılma arzusunu tatmin edecek hangi spesifik politikaları benimseyebilir? (Kalb, 2021) Diğer bir ifadeyle, Pakistan'ın terörle olan durumu konusunda adım atılsa dahi bunu gerçekleştirirken yeni bir Afganistan çıkmazı oluşturmak

istememektedir. Bunun için kullanabileceği araçları ve politikaları daha iyi değerlendirmesi gerekmektedir. Aynı zamanda radikal grupların nükleer amaçlarını da göz ardı edememektedir.

Bilindiği üzere, ABD'nin Afganistan'dan çekilmesinin ardından bölgede bir güç boşluğu meydana gelmiş ve bu durum, radikal grupların hareket alanını arttırmasına yol açmıştır. Serbestlikleri artan grupların faaliyetleri ve saldırılarında da artış yaşanmıştır.

Günümüzde Pakistan, farklı bölgelerdeki yerel radikal grupların yanı sıra ülke çapında etki oluşturan ve saldırılarda bulunan terör örgütleriyle de mücadele etmektedir. Bunlardan en çok öne çıkanlar ise Tehrik-i Taliban Pakistan (TTP) ile DEAŞ ve bölgesel kolu ISKP'dir. Bununla birlikte Pakistan'da faaliyet gösterdiği bilinen bir DEAŞ uzantısı da ISKP'den ayrılarak oluşan sözde Pakistan Emirliği ISPP'dir. Bunun yanı sıra örgütün Keşmir yapılanması da Yeni Delhi ve İslamabad arasında ihtilaf konusu olan Keşmir bölgesinde varlık göstermektedir. Dolayısıyla terörizmin ve şiddetin yükselmesi, bu grupların saldırılarında görülen artışlar nükleer silahlar konusuna da etki etmektedir.

Taliban'ın Afganistan yönetiminde bulunmasının ve bölgede radikal hareketliliğin artmasının, Pakistan nükleer gücü üzerinde etkiler oluşturabileceği düşünülmektedir. Küresel güçlerin Pakistan'ın nükleer kapasitesinden dolayı endişelerinin arttığı bu denli üzerine düşülmesinde, Pakistan-ABD ilişkilerinin de etkili olduğu söylenebilir. Konunun gündemde bu kadar yer edinmesinin, ilgili durumun, İslamabad-Washington hattı kapsamında bir mesaj taşıdığını söylemek mümkündür.

Diğer yandan Pakistan'ın nükleer faaliyetleri, testleri gerçekleştirdiği bölgeler ve tesisleri ele alındığından ülkede güvenlik sorunu oluşturan grupların faaliyet alanlarıyla kesişmelerin bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla nükleer ve terör konularının oluşturduğu tehlikenin boyutları görülebilmektedir.

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

Görsel 2. Pakistan'ın Nükleer Tesisleri (Atomic Archive)

Görsel 2'de Pakistan'ın nükleer tesisleri görülmektedir (Atomic Archive):

- **Chagai Tepeleri:** Ras Koh'ta bulunmaktadır. Pakistan 28 Mayıs 1998 tarihinde 5 eş zamanlı silah testi gerçekleştirdiğini duyurmuştur. Sismik veriler testlerin yapıldığı yerin bu alan olduğunu göstermektedir.
- **Vezir Han Hosa:** Pakistan, 30 Mayıs 1998 tarihinde ilk test alanından yaklaşık 100 kilometre uzaklıktaki Kharan Çölü'ndeki bir bölgede dikey bir şaftta en az bir yeraltı nükleer testi gerçekleştirmiştir.
- **Golra Şerif:** Olası uranyum zenginleştirme araştırma ve geliştirme tesisi/pilot tesisidir. Pakistan'daki diğer birçok alan gibi, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın denetimine tabi değildir.
- **İsa Khel:** Büyük plütonyum çıkarma tesisidir. İnşaatın ilk aşamalarında Çin tarafından tedarik edilen bir nükleer güç reaktörü
- **Khan Araştırma Laboratuvarları:** Kahuta, Pakistan'ın ana nükleer silah laboratuvarı ve aynı zamanda uzun menzilli füze geliştirme için gelişmekte olan bir merkez olan Khan Research Laboratories'in [KRL] sitesidir. Pakistan'ın birincil bölünebilir malzeme üretim tesisi, Yüksek Derecede Zenginleştirilmiş Uranyum [HEU] üretmek için gaz santrifüj zenginleştirme teknolojisini kullanan Kahuta'da bulunmaktadır. Tesis Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın güvencesi altında değildir.

- **Karaçi:** Pakistan'ın ilk nükleer enerji santrali (ağır su, doğal uranyum, 137 MWe), Karaçi Nükleer Santrali (KANUPP), 1972 yılında Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) güvencesi altında faaliyete geçmiştir. Kanada yardımıyla inşa edilen KANUPP, CANDU reaktörünün benzersiz bir çeşididir.
- **Chasma Nükleer Santrali:** Chashma Nükleer Santrali projesi 1970'li yıllarda başlamış ve 2000 yılında faaliyete geçmiştir.
- **Husab:** Plütonyum üretim reaktörü yapım aşamasındadır. Tamamlanırsa, plütonyum çıkarma tesisleriyle birlikte, korunmayan silahlarda kullanılacak önemli bir plütonyum envanteri oluşturabilir.
- **Ravalpindia:** Pakistan Bilim ve Teknoloji Enstitüsü, analitik kimya, nükleer malzemeler, metalurji, yakıt geliştirme dahil, yakıt çevrimi araştırma ve geliştirme faaliyetlerinden sorumludur. Henüz faaliyette olmayan bir plütonyum ekstraksiyon tesisi olan New Labs Yeniden İşleme Tesisi de burada bulunmaktadır.

Haritadan da görüldüğü üzere tesislerden birkaçı Belucistan'da bulunmaktadır. Burada Beluç Hareketi'nin etkin olduğu ve güvenlik güçleriyle çatışmalara girdiği bilinmektedir. Diğer yandan ülkenin kuzeydoğusunda da tesisler bulunmaktadır. Hayber Pahtunhva, Cemma ve Keşmir gibi istikrarsızlıkların görüldüğü bölgelere yakın konumdadırlar.

Ülkede faaliyet gösterdiği bilinen grupların da bu konuda tehdit ürettiğini söylemek mümkündür. TTP, Leşker-i Tayyibe, Tehrik-i Lebbeyk, El Kaide bunlardan bir kısmıdır. Dolayısıyla çatışmalardan etkilenme ya da hedef haline getirilme ihtimallerinin bulunduğundan söz edilebilir. Nitekim geçmişte de benzer hadiseler yaşanmıştır.

2009 yılının Ekim ayında Pakistan Ordusu Genel Karargahı'na ve 2011 yılının Mayıs ayında Karaçi yakınlarındaki Mehran'da bulunan deniz havacılık üssüne yapılan yüksek profilli saldırılar, Pakistan'ın nükleer cephaneliğinin emniyeti konusunda endişelere yol açmıştır (Gregory, 2011).

Bunun yanı sıra son yirmi yılda, Güney Asya'daki radikal grupların, Pakistan'dan nükleer silahları ele geçirme ve bunları Batı'ya ve müttefiklerine karşı saldırılarda kullanma niyetlerini sık sık dile getirdikleri bilinmektedir. Örneğin, 2009 yılında El Kaide'nin, dönemin üçüncü

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

komutanı Mustafa Abul-Yazeed (Saeed al-Masri olarak da bilinir), Al Jazeera ile yaptığı bir röportajda, eğer ele geçirebilirse, ABD'ye Pakistan'ın nükleer cephaneliğiyle saldıracaklarını söylemiştir. 2015 yılında ise DEAŞ, Pakistan'daki silah tüccarları aracılığıyla bir nükleer silah satın alacağını iddia etmiştir (Joshi, 2020).

Son on yılda Pakistan'daki hassas askeri üslere birçok saldırı gerçekleşmiştir. Wah, Kamra, Sargodha, Pakistan ordusu karargahı ve PNS Mehran gibi kritik merkezlerden bazılarının nükleer silah tesislerine ev sahipliği yaptığından şüphelenilmektedir. Saldırı amacının yanı sıra Pakistan nükleer gücünün siyasi hedefler için de önem taşıdığı bilinmektedir. Leşker-i Tayyibe ve TTP, nükleer silah konularını, nükleer silahları içeren operasyonel saldırıların ötesinde, siyasi etki için retorik stratejilerinin bir parçası olarak görmektedirler. Pakistan'da nükleer silahlar konusundaki radikal aşırılıkçı argümanları şu şekilde sıralamak mümkündür (Joshi, 2020):

- Pakistan'ın nükleer silah programını ele geçirmek;
- Grupların Pakistan'ın nükleer silahları için bir tehdit oluşturduğunu inkâr etmek;
- Pakistan'ın nükleer programına ve dolayısıyla egemenliğine yönelik ana tehdit olarak ABD'ye odaklanmak;
- İslamabad'ın nükleer silahlarını dış tehditlerden koruyabilecek tek grupların bu gruplar olduğunu iddia etmek;
- Pakistan'ın nükleer silahlarının İslam'ın ve küresel İslam toplumunun korunması için olduğunu iddia etmek.

Grupların bu argümanlar üzerinden eleman kazanması ve yeni hedefler doğrultusunda adımlar atması olası senaryolar dahilindedir.

Pakistan'ın ulusal güvenlik talebiyle ilk kez nükleer silah test etmeye başladığı 1998 yılının Mayıs ayından itibaren ABD Başkanları ülkenin nükleer stokunun yanlış ellere geçeceği korkusunu dile getirmektedir. Bu korkunun günümüz konjonktüründe yeni bir içeriği bulunmaktadır. Afganistan gelişmeleriyle birlikte hareket alanlarını genişleten radikal grupların Pakistan'da iktidar mücadelesine girmeye yönelmesi ise yeni terdiginlik unsuru olarak ele alınabilir.

4. HİNDİSTAN'IN NÜKLEER PROGRAMI VE DOKTRİNİ

Nükleer programını 1940'lı yılların sonlarında başlatan Hindistan, ilk resmi Nükleer Doktrini'ni 2003 yılında duyurmuştur. Öncesinde 1999 yılında bir Taslak Doktrin oluşturulmuştur; ancak resmîyet kazanmamıştır. Yeni Delhi, 2003 tarihli resmi doktrinde temel esasları şu şekilde sıralamıştır (Pib.gov.in, 2003):

- Temel hedef; güvenilir bir asgari caydırıcılık oluşturmak ve sürdürmektir.
- Hindistan topraklarına veya herhangi bir yerdeki Hint kuvvetlerine yapılacak bir nükleer saldırıya misilleme olarak bu silahların kullanılacak.
- Nükleer misilleme saldırılarına yalnızca Nükleer Komuta Otoritesi aracılığıyla sivil siyasi liderlik tarafından izin verilebilir.
- Nükleer silaha sahip olmayan devletlere karşı nükleer silahların kullanılmaması esastır.
- Herhangi bir yerde Hindistan'a veya Hint kuvvetlerine biyolojik veya kimyasal silahlarla büyük bir saldırı olması durumunda, Hindistan nükleer silahlarla misilleme yapma seçeneğini elinde tutacaktır.

Doktrinde bahsedilen Nükleer Komuta Otoritesi iki temel yapıdan oluşmaktadır. Bunlar; Siyasi Konsey ve Yürütme Konseyi'dir. Başbakan'ın liderlik ettiği Siyasi Konsey nükleer silahların kullanılmasına izin verme yetkisine sahip tek organ olma özelliğine sahiptir. Yürütme Konseyi ise Ulusal Güvenlik Danışmanı liderliğindedir (Pib.gov.in, 2003).

Bu amaçlar doğrultusunda çeşitli çalışmalar yürütülmekte ve dönem dönem testler gerçekleştirilmektedir. İlk nükleer deneme ise 1974 yılında yapılmıştır. Başbakan Indira Gandhi yönetiminde, "barışçıl bir nükleer patlama" olarak adlandırılan ilk nükleer denemeler, Pokhran-I adıyla gerçekleştirilmiştir (The Hindu, 2014).

1998 yılının Mayıs ayında ülke, nükleer enerjiyi askeri amaçlar için kullanma kapasitesini gösteren bir dizi nükleer test gerçekleştirmiştir. Pokhran-II adlı testin düşük verimli bir cihaz ve bir termonükleer cihaz içerdiği bilinmektedir. Testin başarılı bir şekilde uygulanması, Hindistan'ın

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

hızla gelişen füze programına nükleer savaş başlıkları ekleme yeteneğine sahip olduğu anlamına gelmekteydi. 'Shakti Operasyonu' adı verilen test, Hindistan'ın bilimsel ve teknolojik gelişimindeki en önemli dönüm noktalarından biri olarak görülmektedir. Testin gerçekleştirildiği tarih olan 11 Mayıs, ülkede Teknoloji Günü olarak kutlanmaktadır. Testin ardından Hindistan, 13 Mayıs 1998 tarihinde kendisini tam teşekküllü bir nükleer devlet ilan etmiştir (Maasod, 2022).

Pokhran-II testlerinden iki hafta sonra Pakistan da benzer testler gerçekleştirerek nükleer silah programındaki ilerlemeyi doğrulamıştır. Söz konusu dönemden itibaren nükleer cephaneliği hızla genişlemiştir (The Hindu, 2019).

Testin ardından "İlk Kullanmama Doktrini"ni de ilan eden Hindistan, nükleer gücü ilk kullanan taraf olmayacağını taahhüt etmiştir (Drishtiias). Hindistan, temel nükleer anlayışını yansıtan NFU Doktrini'ni sürdürülebilir kılma gayreti içindedir. Böylece nükleer silahların sadece misilleme amacıyla kullanılacağı da belirtilmektedir.

Söz konusu doktrinle ilgili birtakım iddialar ortaya çıkmış ve ülkenin doktrin çerçevesinde değişime gidip gitmeyeceği hususu gündeme gelmiştir. 2016 yılında dönemin Hindistan Savunma Bakanı Manohar Parrikar, yaptığı bir açıklamada, Hindistan'ın kendisini NFU'ya bağlaması gerekip gerekmediğini sorgulamıştır. Daha sonra 2019 yılında ise dönemin Savunma Bakanı Rajnath Singh, Hindistan'ın NFU politikasının koşullara bağlı olarak gelecekte değişebileceğini dile getirmiştir (Saalman, 2020). Singh'in çok konuşulan o açıklamasındaki ifadeler şu şekildedir (Dalton, 2019):

Bugüne kadar, nükleer politikamız 'kullanmama' şeklindedir. Gelecekte ne olacağı koşullara bağlıdır.

Singh'in bu açıklaması ülkede doktrinin değişme ihtimalleri konusunda tartışmaların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bunun üzerine Singh ifadelerin, şahsi görüşü olduğunu belirten bir başka açıklama yapmıştır. Sonrasında Hindistan büyükelçisi Pankaj Sharma, 14 Ekim 2020 tarihinde Silahsızlanma Konferansı'nda yaptığı açıklamada, Hindistan'ın nükleer silahların ilk kez kullanılmaması politikasına olan bağlılığını yinelemiştir (Dalton, 2019).

Başbakan Narendra Modi tarafından NFU, Hindistan'ın kültürel mirasının bir parçası olarak nitelendirilmektedir. Nükleer doktrine yönelik

bakış açısı konusunda iki temel görüşün varlığından bahsedilmektedir. Bunlardan ilki; mevcut doktrini benimseyen devamlılığını öngören, ılımlılar olarak adlandırılan kesimdir. Diğeri ise; yayılmacılar olarak nitelendirilmekte olup doktrini revize etmeyi uygun görmekte-dirler (Rajagopalan, 2016).

NFU konusunda da iki kutup arasındaki görüş farklılığı dikkat çekmektedir. İlimliler, genellikle nükleer silah kapasitesi var olduğu sürece caydırıcılığa ulaşmanın nispeten kolay olduğunu düşünmektedirler. Önce saldırmamanın herhangi bir büyük caydırıcılık dezavantajına sahip olma ihtimaliyle ilgilenmemektedirler. Caydırıcılığın algıyla ilgili olduğu düşüncesi hakimdir. Bu sebeple NFU konusunda oldukça destekleyici bir tutumları söz konusudur. Yayılmacılar açısından da NFU'nun yetersiz olduğu argümanı öne sürülmektedir. Aynı zamanda Pakistan'ın NFU taahhüdüne aslında inanmadığı da iddia edilmektedir (Rajagopalan, 2016).

Diğeryandan Hindistan, Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması'nı (NPT) imzalamayan ilk nükleer enerjiye sahip ülke olması hasebiyle öne çıkmıştır. Bu durumun Pakistan ve Çin karşısında Hindistan caydırıcılığına biraz daha etki ettiği söylenebilir. Ancak aynı zamanda daha agresif bir profil çizdiği de ifade edilebilir.

Son dönemlerde arttırılan nükleer faaliyetler de ülkenin kapasitesini arttırma yolunda ilerleyeceğine işaret etmektedir. Örneğin; 2022 yılının Aralık ayında bir Agni V füze testi gerçekleştirmiştir (NDTV, 2022a). Bir önceki testin 2021 yılının Ekim ayında yapıldığı bilinmektedir (NDTV, 2022b). 5.000 km menzile sahip füzenin daha da geliştirilmiş versiyonu olan Agni-6'nın da 8.000 km'den başlayan çok da uzun bir menzile sahip olduğuna ve geliştirme aşamasında olduğuna dair bilgiler mevcuttur (Indian Express, 2022).

Günümüzde Yeni Delhi'nin sekiz farklı nükleer kapasiteli sistem kullandığı düşünülmektedir. Söz konusu sistemler iki uçak, dört kara tabanlı balistik füze ve iki deniz tabanlı balistik füzeden oluşmaktadır. Ayrıca ülkenin, 138 ile 213 nükleer savaş başlığı için yeterli olan yaklaşık 700 kilogram silah sınıfı plütonyum ürettiği tahmin edilmektedir. Bununla birlikte Hindistan kapasitesini geliştirmek, sistemlerini tamamlamak ya da yeni sistemler oluşturmak için çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Yeni Delhi, bu kapsamda geliştirdiği en az dört yeni silah sistemiyle nükleer cephaneliğini modernize etmeye devam etmektedir (Kristensen ve Korda,

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

2021).

Bununla birlikte bahsi geçen füzelere savaş başlığı üretilmesi için daha fazla plütonyuma ihtiyaç duyulacağı bilinmektedir. Dolayısıyla ülkenin yeni plütonyum üretim tesisleri inşa etme girişiminde bulunduğu öne sürülmektedir. Bu kapsamda Hindistan'ın plütonyum üretim kapasitesini arttıracakları düşünülen bir tesisi bulunmaktadır. Kalpakkam yakınlarındaki Indira Gandhi Atom Araştırmaları Merkezi'nde yapım aşamasında olan, 500 megavatlık Prototip Hızlı Yetiştirme Reaktörü'nün (PFBR) bu konuda önemli etki oluşturması beklenmektedir (Kristensen ve Korda, 2021).

5. HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU

Hindistan ve Pakistan arasındaki bölgesel rekabet çok boyutlu etkilere sahiptir. Taraflar arasındaki gerginliğin son yıllarda artması nükleer rekabet konusunu da yeniden gündeme getirmiştir. 2019 yılında Hindistan Başbakanı Narendra Modi'nin Hindistan yönetimindeki Cemu ve Keşmir'in özel yarı özerk statüsünü iptal eden 370. maddeyi feshetme kararı, yeni Delhi ve İslamabad arasındaki ipleri iyice germiştir.

Nükleer güç sahibi olmaları her iki tarafı da birbirine karşı daha temkinli olmaya itmektedir. Diğer yandan nükleer çalışmaların geliştirilmesi de aralarındaki rekabetin tetiklediği bir süreçtir. Ancak gelinen noktada her iki taraf da artık önemli hamlelerde bulunabileceklerine ve nispeten zarar görmeden uzaklaşabileceklerine inanmaktadırlar. Bir bakıma iki ülkenin de meydana gelen tırmanmaları kontrol altında tutmaları ve bu şekilde yönlendirmeleri gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Zaman zaman yaşanan sınır çatışmalarının büyük boyutlara ulaşmadan sona ermesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Taraflar arasındaki ilk nükleer kriz 1990 yılında yaşanmıştır. Ulusal orduların çatışması boyutundaki bu krizde Pakistan'ın olası nükleer tırmanışa ilişkin endişeleri ve üçüncü ülkelerden gelen baskılar barışçıl çözümü olanaklı kılmıştır. Bu durumda nükleer yeteneklerini yansıtmayı başaran tarafın Hindistan olduğu değerlendirilmektedir. Çünkü söz konusu dönemde Pakistan nükleer çalışmalar yapıyor olsa da nükleer silahlara erişimi olmadığı ve gerginliği azaltan taraf olmak zorunda kaldığı düşünülmektedir (Blastak, 2022).

İkinci nükleer caydırıcılık olayı ise 1999 yılında yaşanan Kargil Krizi'dir. Her iki ülkenin de nükleer kapasitesinin belirsiz olduğu önceki krizin aksine, 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen nükleer testler, tarafların birbirlerinin cephaneliklerinin farkında olduğu anlamına gelmekteydi. Bu nedenle Hindistan, Pakistan topraklarına düşmanca bir saldırıyla gelebilecek riskin bilincindeydi. Yeni Delhi, Hindistan-Pakistan sınırlarının geçilmemesi için kesin emirler verilmiştir. Dolayısıyla Pakistan nükleer caydırıcılığının sonuç verdiği söylenebilir. Çünkü Pakistan, 1998 nükleer denemeleri yoluyla, nükleer silah kullanma kararlılığını ve gücünün güvenilirliğini düzgün bir şekilde iletebilmiştir (Blastak, 2022).

Hindistan daha önce çalışmalara başlamış olsa da Pakistan da sonraki yıllarda birtakım adımlar atmış ve 1999 krizinde olduğu gibi Hindistan'a karşı bir caydırıcılık oluşturabilmiştir. Pakistan'ın, Hindistan'da olduğu gibi 'ilk kullanan olmama' şeklinde bir politikası yoktur. Pakistan'ın nükleer silah kullanabileceği dört olası koşul bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibidir (Bluth, 2010):

- Mekansal: Pakistan'daki kilit bölgelerin ele geçirilmesi,
- Askeri: Pakistan güvenlik güçlerinin imhası,
- Ekonomik: Ekonomik potansiyelin şiddetle sınırlandırılması veya deniz ablukası
- Siyasi: Bangladeş'te olduğu gibi istikrarsızlaştırma ve ayrılmanın teşvik edilmesi.

Hindistan-Pakistan çatışmaları zaman zaman kritik düzeylere gelse de nükleer güce başvuracak boyutlara ulaşmamıştır. Nitekim tarafların da bunu tercih edeceği söylenemez. Pakistan'ın belirli koşullar altında önce nükleer silahları kullanabilecek düzeyde olması, Hindistan'ın ilk kullanmama koşulu karşısında, nükleer caydırıcılık açısından Pakistan'a daha kararlı bir pozisyon verdiği söylenebilir. Ancak böylesi bir durumda haklılık konusu da ön plana çıkacaktır. Aralarındaki sorunlara rağmen ne Yeni Delhi ne de İslamabad nükleer bir karşılaşmadan yana değildir. Ancak sürdürdükleri rekabet nükleer, çalışmalarını geliştirmelerinde tetikleyici bir rol oynamaktadır.

Her iki rakip de nükleer silahların ve balistik füze geliştirme konusunda etki-tepki sarmalında hareket etmektedir. Hindistan nükleer silah geliştirmeye karar verdiğinde, Pakistan egemenliğini korumak için

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

aynı yolu izlemiştir. Hindistan bir balistik füze programı başlattığında, Pakistan da program geliştirmeye yönelmiştir. Hindistan saldırgan bir sınırlı savaş doktrini ("Soğuk Başlangıç" olarak adlandırılmaktadır) izlediğinde, Pakistan taktik nükleer silahlar geliştirerek tepki göstermiştir (Waqar, 2020). Dolayısıyla karşılıklı tutumlar çerçevesinde nükleer çalışmalara yön verildiği görülmektedir.

SONUÇ

Pakistan nükleer silaha sahip 9 ülkeden biridir. 1960'lı yıllarda ilgi göstermeye başladığı nükleer faaliyetler ve gelişim 1990'lı yılların sonlarına gelindiğinde testlere dönüşmüştür. Pakistan'ın nükleer faaliyetlerinin gelişmesinde ve nükleer silah hedefinde en büyük tetikleyicinin Hindistan ve Hindistan'la yürütülen mücadele olduğu söylenebilir.

Yıllar içerisinde Yeni Delhi'ye karşı dengeleyici bir kuvvet oluşturmak adına nükleer faaliyetler geliştirilmiştir. Devletler nükleer kapasiteleriyle ilgili bilgi vermemekte ve çalışmalarını gizlilikle yürütmektedirler. Ancak nükleer silaha sahip devletlerin gücü hakkında tahminler bulunmaktadır. Pakistan'ın da 165 başlıktan oluşan bir nükleer silah kapasitesinin olduğuna inanılmaktadır. Bu sayının ilerleyen yıllarda artacağı ve faaliyetlerin geliştirileceği tahmin edilmektedir. Ancak Hindistan'ın gelişimiyle paralel bir ilerlemenin kaydedileceği düşünülmektedir.

Diğer yandan Pakistan açısından nükleer silahlar konusunda küresel düzeyde tehdit oluşturan konu Hindistan ve Pakistan arasında yaşanacak bir nükleer savaştan ziyade, Pakistan'ın nükleer varlığının terör gruplarının eline geçmesi olmuştur. Böylesi bir durumun yıkıcı sonuçları olacaktır. Nitekim bazı grupların ülkenin nükleer silahlarıyla ilgili amaçları olduğu da saptanmıştır. Söz konusu bu amaçlar, terör amaçlı olabildiği gibi siyasi içerikli de olabilmektedir. Geçmişte büyük ve kritik birkaç tesise yapılan saldırılar içerisinde nükleer tesislerin de bulunduğu düşünülmektedir. Bu da benzer saldırıların meydana gelebileceği ihtimalini doğurmaktadır.

Son zamanlarda bu konuya oldukça ilgi gösterildiği ABD Başkanı Biden'ın açıklamalarında da görülmektedir. Güvenlik içerikli kaygıların bulunduğu dikkat çekilmesinin yanı sıra politik amaçların da bulunduğunu söylemek mümkündür. Pakistan için ulusal güvenlik birincil sırada olduğu kadar nükleer güvenliğinin de had safhada tutulması gerekliliği bu noktada mühimdir.

Pakistan'ın bölgesel rakibi Hindistan'ın nükleer çalışmaları ise 1990'lı yıllarda gelişim göstermiş, testler ve denemelerde elde edilen başarılar, ülkeyi bu alanda ilerleme konusunda motive etmiştir. Sınır çatışmalarıyla sürekli karşı karşıya kalan bir ülke olarak bu çatışma ortamında daha fazla caydırıcılığa sahip olmak adına nükleer silah sahibi olmak ve nükleer yetenekleri arttırmak adına girişimlerde bulunulmuştur.

Gelinen noktada balistik füze denemelerini gerçekleştiren Hindistan'ın modernizasyon çalışmaları yürüttüğü de görülmektedir. Yeni silah sistemlerinin geliştirildiği de bilinmektedir. Tüm bu gelişmeler dikkat çekmekle birlikte ilk kullanan taraf olmayacağını taahhüt eden NFU politikası sebebiyle Hindistan'ın daha güvenilir bir profil çizdiği söylenebilir. Ancak bu politikaya ne derece bağlı kalınacağı ya da rakip ülkelerin buna ne derece ikna olacağı soru işaretidir.

Yeni Delhi nükleer kapasitesini artırma yolunda önemli adımlar atmaktadır. Füze testleri ve modernizasyon çalışmaları yeni nesil teknolojik imkanlarla şekillendirilmektedir. Yapılan çalışmaların ülkenin mevcut sınır sorunları açısından caydırıcı etki oluşturmasının beklendiği söylenebilir. Hindistan nükleer güç sahibi iki rakip komşu ülkeye sahiptir. Bu bağlamda üretim ve kapasite bakımından gelişim faaliyetlerini sürdürmeye devam edeceği öngörülebilir.

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

KAYNAKÇA

Atomic Archive. Pakistan's Nuclear Facilities", <https://www.atomicarchive.com/almanac/facilities/pakistani-facilities.html>.

BLASTAK, M. (2022). Nuclear Deterrence in South Asia: Case of Rivalry Between India and Pakistan. Security Outlines. <https://www.securityoutlines.cz/nuclear-deterrence-in-south-asia-case-of-rivalry-between-india-and-pakistan/>.

BLUTH, C. (2010). India and Pakistan: a Case of Asymmetric Nuclear Deterrence, Korean Journal of Defense Analysis, 22 (3), 387-406.

DALTON, T. (2019). Much Ado About India's No-First-Use Nuke Policy. Carnegie. <https://carnegieendowment.org/2019/09/26/much-ado-about-india-s-no-first-use-nuke-policy-pub-79952>.

Drishtiias. Nuclear Doctrine of India. <https://www.drishtiias.com/printpdf/nuclear-doctrine-of-india>.

GREGORY, S. (2011). "Terrorist Tactics in Pakistan Threaten Nuclear Weapons Safety", CTC, <https://ctc.westpoint.edu/terrorist-tactics-in-pakistan-threaten-nuclear-weapons-safety/>.

Indian Express (2022). India Test Fires Agni-V, Ballistic Missile with A Range of over 5,000 km. <https://indianexpress.com/article/cities/pune/india-test-fires-agni-v-ballistic-missile-8326983/>.

JOSHI, S. (2020). How Terrorist Actors in Pakistan Use Nuclear Weapons for Political Influence, Asian Security. 16 (2), 221-242.

KABAKÇI, F. (2022). "Nuclear Warheads Expected to Increase in Next 10 Years", AA, <https://www.aa.com.tr/en/world/nuclear-warheads-expected-to-increase-in-next-10-years/2628075>.

KALB, M. (2021). The Agonizing Problem of Pakistan's Nukes", Brookings Institute. <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/09/28/the-agonizing-problem-of-pakistans-nukes/>.

KRISTENSEN H. M. ve KORDA M. (2021). Nuclear Notebook How Many Nuclear Weapons Does Pakistan Have in 2021. The Bulletin.

<https://thebulletin.org/premium/2021-09/nuclear-notebook-how-many-nuclear-weapons-does-pakistan-have-in-2021/>.

KRISTENSEN H. M, KORDA, M., JOHNS E. ve KOHN, K. (2003). Status Of World Nuclear Forces. Federation of American Scientists. <https://fas.org/initiative/status-world-nuclear-forces/>.

LOH M. (2021). Researchers say China is Constructing 300 Possible Missile Silos, Which could Make its Nuclear Arsenal Bigger Than Russia's or America's. Insider. <https://www.insider.com/china-300-nuclear-missile-silos-beyond-russia-us-fas-2021-11>.

MASOOD A. (2022). Of Sandstorms&Secrecy: India's Pokhran II Nuclear Weapons Test. Siasat. <https://www.siasat.com/of-sandstorms-secrecy-indias-pokhran-ii-nuclear-weapons-test-2324847/>.

NDTV. (2022a). Days After China Clash, Agni V Successfully Tested, It Can Target Beijing. <https://www.ndtv.com/india-news/india-conducts-night-trials-of-nuclear-capable-agni-v-ballistic-missile-3610126>.

NDTV. (2022b). 5 Facts About India's Agni-5 Nuclear Capable Missile Test Fired Today. <https://www.ndtv.com/india-news/5-facts-about-indias-agni-5-nuclear-capable-missile-test-fired-today-3610259>.

Nuclear Weapons. (2023). Status World Nuclear Forces. <https://fas.org/issues/nuclear-weapons/status-world-nuclear-forces/>.

OĞUZ, Ş. ve EROL M. S. (2021). End of the INF Treaty: Are We Entering a New Cold War Era? Gazi Akademik Bakış, 14 (28), 1-20.

Pib.gov.in. (2003). Cabinet Committee on Security Reviews Progress in Operationalizing India's Nuclear Doctrine. <https://archive.pib.gov.in/archive/releases98/lyr2003/rjan2003/04012003/r040120033.html#>.

RAJAGOPALAN R. (2016). India's Nuclear Doctrine Debate. Carnegie, <https://carnegieendowment.org/2016/06/30/india-s-nuclear-doctrine-debate-pub-63950>.

REIF Kingston ve BUGOS S. (2021). UK to Increase Cap on Nuclear Warhead Stockpile. Arms Control, <https://www.armscontrol.org/act/2021-04/news/uk-increase-cap-nuclear-warhead-stockpile>.

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

SAALMAN L. (2020). India's No-First-Use Dilemma: Strategic Consistency or Ambiguity Towards China and Pakistan. SIPRI. <https://www.sipri.org/commentary/blog/2020/indias-no-first-use-dilemma-strategic-consistency-or-ambiguity-towards-china-and-pakistan>.

TELLIS A. (2022). Striking Asymmetries: Nuclear Transition in Southern Asia-Pakistan. Carnegie Endowment. <https://carnegieendowment.org/2022/07/18/pakistan-pub-87398>.

The Bulletin. (2022). Nuclear Notebook How Many Nuclear Weapons Does India Have in. <https://thebulletin.org/premium/2022-07/nuclear-notebook-how-many-nuclear-weapons-does-india-have-in-2022/>.

The Dawn. (2022). Biden Says Pakistan may be 'One of the Most Dangerous Nations in the World', <https://www.dawn.com/news/1715159>.

The Economist. (2017). What is India's Cold Start Military Doctrine. <https://www.economist.com/the-economist-explains/2017/01/31/what-is-indias-cold-start-military-doctrine>.

The Hindu. (2019). Will India Change its 'No First Use' Policy? <https://www.thehindu.com/news/national/will-india-change-its-no-first-use-policy/article29247139.ece>.

World 101. (2023). The Nuclear World. <https://world101.cfr.org/global-era-issues/nuclear-proliferation/nuclear-world>.

WAQAR A. (2020). The India-Pakistan Nuclear Imbroglio: What Way Forward? Spectator. <https://spectator.clingendael.org/en/publication/india-pakistan-nuclear-imbroglio-what-way-forward>.

STRUCTURED ABSTRACT

Nuclear power and capability are important forces component that privileges states today. Although there are nine countries in the world with nuclear weapons, it is estimated that there are other countries that are working on it. It is known that nuclear capacity has stopped as the most important deterrent force in front of major wars due to its destructive effect. Especially after the Cold War period, there have been some initiatives and agreements to reduce nuclear weapons. The total number of nuclear weapons in the world is thought to be an estimated 12,700 by early 2022.

In addition to the possibility of a nuclear effect in the Russia-Ukraine War, the increase of North Korea's tests and threats, Pakistan is also a point where there is a danger in terms of nuclear weapons. While there is fear of a nuclear war between countries, there is also concern about a scenario such as nuclear weapons falling into the hands of terrorist groups.

It is estimated that, Pakistan has a nuclear weapon stockpile of 165 warheads. With new distribution systems under development, four plutonium production reactors and an expanding uranium enrichment infrastructure, Pakistan's stockpile is considered to have the potential to increase further in the next 10 years. It is also estimated that it will reach 200 warheads by 2025.

India's steps towards increasing its nuclear capacity are also known. Missile tests carried out frequently in recent times; The rivalry between the parties has increased the concerns that the centers in Pakistan are the targets of terrorist attacks and that the struggle between the two will progress in a nuclear nature.

The first nuclear crisis between the parties took place in 1990. The second nuclear deterrence event is the Kargil Crisis in 1999. Although India has started to work before, Pakistan also took some steps in the following years and was able to create a deterrent against India, as in the 1999 crisis. Although the India-Pakistan conflicts reached critical levels from time to time, they did not reach the dimensions to resort to nuclear power. As a matter of fact, it cannot be said that the parties will prefer this. However, both countries act in an action-reaction spiral in the development of nuclear weapons and ballistic missiles. When India

HİNDİSTAN-PAKİSTAN REKABETİNİN NÜKLEER BOYUTU VE TERÖR DENGESİ

decided to develop nuclear weapons, Pakistan followed the same path to maintain its sovereignty. When India launched a ballistic missile program, Pakistan also turned to program development.

In the other hand, today, both sides are working on increasing and developing their nuclear sufficiency. However, it is seen that new conjuncture and new developments in this regard contain different threats and risks.

One of them is local radical groups and their activities towards to nuclear centers in Pakistan. The activities and attacks of radical groups in Pakistan affect the concerns about nuclear weapons. It is clear that nuclear weapons falling into the hands of different groups will have large-scale consequences. It is thought that there are centers where nuclear activities take place within the bases and centers targeted in past attacks. The proximity of known nuclear facilities in conflict zones hides the possibility of being targeted or carried to these points by conflicts and attacks. Raising concerns about nuclear weapons and extremist groups by higher authorities may also have the purpose of preventing Pakistan from developing such activities.

On the other hand, its regional rival, India, started its nuclear studies in the late 1940s. The first official Nuclear Doctrine was proclaimed in 2003. The most striking issue in nuclear doctrine is the No First Use (NFU) principle. The Pokhran II test, called 'Operation Shakti' carried out in 1998, is seen as one of the most important milestones in India's scientific and technological development. India has come to the fore by being the first nuclear power country that has not signed the Nuclear Non-Proliferation Treaty (NPT).

Development of nuclear studies; It has also been shaped by the impact of a security dilemma of having two nuclear-armed rival neighbors. Agni missile series tests are at the forefront in missile tests. The last missile test was carried out on December 15, 2022. It is reflected in reports that India has 160 nuclear warheads as of January 2022 and is on track to expand its nuclear arsenal. Currently, it is estimated that India uses eight different systems with nuclear capacity. Continuing its missile tests and modernization studies, India aims to be one of the leading countries in the world in this regard.